

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Peters), 10 juli 1951

Mede bestemd voor Stikker.

De in de eerste drie alinea's van Uw telegram 83 geschetste situatie onderschrijf ik gaarne (vide ook mijn telegram 106). Inderdaad hebben de benoemingen van de Gouverneurs voor Celebes en West-Java alsmede het passeren van Rum als Burgemeester van Djakarta veel critiek gewekt, waarbij niet vergeten moet worden de politiek inzake de arbeidsmoeilijkheden, die laatstelijk geaccentueerd werd door de deplorabele behandeling van de aangelegenheid der Lebaran-gratificaties. Inderdaad is vooral de Masjumi zeer ontstemd, hetgeen vooral geldt voor de Natsir-vleugel: de mogelijkheid van een hogelijk te betreuren toekomstige splitsing in de Masjumi zou ik dan ook niet geheel ecarteren, al zie ik op dit ogenblik nog geen aanwijzingen in die zin.

Of een spoedige val van het Sukiman-kabinet te verwachten is dan wel of dit zwakke kabinet op de door U aangevoerde argumenten nog langere tijd zal kunnen aanblijven, is niet voorspelbaar. Inside-information wijst evenzeer in de ene als in de andere richting. Ook spreekt men over een dictatuur onder Hatta: het zijn allemaal nog maar geruchten, waar dikwijls de wens de vader der gedachten is. Ervaringen opgedaan na het ontslag van het kabinet Natsir, heeft de ogen geopend voor de moeilijkheden verbonden aan het vormen van een nieuw ministerie en zou pleiten voor het aanblijven van Sukiman evenals de omstandigheid, dat het hier betreft 'een kabinet van Sukarno', welke laatste moeilijk een echec kan verdragen. Terugkeer van de Masjumi zonder de PNI lijkt mij onder de tegenwoordige omstandigheden weinig waarschijnlijk en ook nauwelijks aanvaardbaar voor de President. Een extreem links kabinet willen de President en natuurlijk de Masjumi evenmin. Persoonlijk wil het mij voorkomen dat het uiterste zal worden gedaan om via mutaties langzamerhand tot niet geheel onaanvaardbaar en onbekwaam team te geraken: in die richting wijzen m.i. reeds het ontslag van Yamin en thans Sujono en nog steeds niet het aanwijzen van een minister voor agrarische zaken. Vertrouwelijk vernam ik, dat men ook denkt aan veranderingen in de departementale arbeid, maar eerder bij de adviseurs dan bij de leiding. Inderdaad zou in principe het openen van onderhandelingen met Nederland als een poging om het kabinet Sukiman te versterken kunnen worden geschouwd. Daarbij rijst in de eerste plaats de vraag of dit voor ons nadelig zou zijn, welke vraag, gezien alle imponderabilia, niet te beantwoorden is. Ook zou, wanneer versterking tegenover de publieke opinie en het Parlement de bedoeling zou zijn, het Kabinet Sukiman een veel scherpere houding aangenomen hebben en o.a. Nieuw-Guinea mede op de voorgrond gesteld hebben. Dat eventueel een nieuw Kabinet met figuren als Hatta, Rum e.d. - gesteld, dat met een dergelijke mogelijkheid thans rekening wordt gehouden - door besprekingen onzerzijds met een emissaris van Sukiman het Kabinet moreel zou kunnen worden gedwongen in zijn 'eisen' tegenover ons niet achter te blijven, geloof ik niet. Immers wat 'eist' het Kabinet Sukiman? Alleen maar te gaan praten over de mogelijkheid omvorming Unie en wijziging van de overige RTC-overeenkomsten, waartoe wij ons zelf hebben bereid verklaard. Daarbij te denken dat alleen nog maar het plan wordt geopperd een afgezant te zenden om 'tâter le terrain'. Ik vind dat wij daartegenover geen dilatoire houding moeten aannemen, ook al om te voorkomen dat het Sukimankabinet anders eenzijdig de Unie zal opzeggen en daarna de kwestie Nieuw-Guinea op het tapijt zal brengen. Een afwachtende houding zou mijn inziens ook in de kaart van de President spelen, die zou kunnen aantonen dat er met de Nederlanders 'toch niet te praten valt'. Ik ben overigens van opvatting dat op geen wijze beter tijd kan worden gewonnen dan door met Supomo te gaan praten en ons daartoe bereid te verklaren. Anders zou ons worden verweten dat wij de 'toegestoken hand' (sic) afwijzen. Ik ga verder en geloof dat het ons convenieert zo gauw mogelijk Supomo te laten komen, ter voorkoming dat de President Nieuw-Guinea weer op de voorgrond brengt. Hij deed zulks reeds

Vrijdag jl. in Bandung en Zondag jl. wederom in Djakarta tegenover vroegere strijdmakkers: ook insistentie waarmee Hatta bij mijn afscheidsbezoek steeds weer op Nieuw-Guinea terugkwam, was verontrustend. Is het uitgesloten dat de President Supomo te gematigd acht? Wacht daarop zijn uitzending en kan misschien het Kabinet zijn standpunt nog niet bepalen omdat de President het rapport van Supomo te slap vindt? Hierbij moet bedacht worden dat uitstel van de reis van Supomo vooral indruk maakte te worden voorgestaan door Sukiman en Suwirjo - luisterden zij naar their master's voice? - terwijl de verantwoordelijke Minister van Buitenlandse Zaken en de rustige Hatta voorstanders bleken van spoedige vertrek van Supomo. Ook dit geeft te denken.

Ook na hernieuwde overweging naar aanleiding van Uw 83 blijf ik geen voorstander van uitstel van de besprekingen met Supomo.

Wat de herhaalde verwijzing in Uw 77 betreft kan ik Uw gedachtengang volkomen volgen en blijf ik in die geest werkzaam. Waarschijnlijk ten overvloede moge ik wijzen op de noodzakelijkheid dat in het belang van de goede betrekkingen tussen de beide landen, bij de toekomstige besprekingen bij de Indonesiërs niet door misverstand mening postvat dat wij zouden willen 'terugkrabbelen'.